

ОЦІНКА ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ЯК ПЕРЕДУМОВА СТАБІЛЬНОГО ФУНКЦІОНУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР В УМОВАХ МІНЛИВОГО БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩА

Н.О. ВОЛГІНА, ст. викл.

В.С. ГЛАДКИХ, студентка

*Харківський національний університет міського господарства
імені О.М. Бекетова*

Передумовою стійкого функціонування та розвитку підприємницьких структур в мінливому бізнес-середовищі є фінансова стійкість. В умовах загальної нестабільності та невизначеності, зростання складності зовнішнього і внутрішнього середовища функціонування та непередбачуваності взаємодії та впливу окремих чинників, постійних змін ринкової кон'юнктури, питання забезпечення фінансової стійкості набувають особливої актуальності з наукової та прикладної точки зору.

Будь-яку підприємницьку структуру можна розглядати як соціально-економічну систему, для якої фінансова стійкість є базисом функціонування за умов нестабільності економічних процесів, невизначеності та динамічності економічного середовища. Підприємницька структура вважається фінансово стійкою за умови достатності фінансових ресурсів для вільного і ефективного маневрування грошовими коштами, забезпечуючи таке їх використання, внаслідок якого досягається баланс між внутрішнім потенціалом і зовнішніми загрозами, необхідний рівень платоспроможності та рентабельності, збільшення ринкової вартості бізнесу та стійкий розвиток в умовах прийняттого ступеня ризику.

Фінансова стійкість підприємницьких структур є комплексною характеристикою, в якій інтегрована велика кількість різноманітних чинників. Цей набір чинників впливу на фінансову стійкість підприємницької структури є досить унікальним через те, що в певному сенсі унікальною є структура внутрішнього та зовнішнього середовища кожного бізнесу. Також варіативними, із набором суб'єктивних компонент, є складові фінансової стійкості окремої підприємницької структури, які частіше за все визначаються галузевою приналежністю суб'єкта підприємництва та вектором наукового дослідження.

Підтримка та забезпечення необхідного рівня фінансової стійкості потребує здійснення постійного управління нею. Враховуючи вищесказане,

одним з важливих завдань системи менеджменту підприємницької структури в фінансовій площині є формування унікальної, персональної системи управління чинниками фінансової стійкості, здатної забезпечити ідентифікацію ключових чинників впливу на фінансову стійкість, розробити адекватну стратегію управління нею, в результаті реалізації якої мінімізується ризик втрати фінансової рівноваги та фінансової стійкості.

Основою прийняття ефективних управлінських рішень, які стосуються забезпечення фінансової стійкості функціонування та розвитку підприємницької структури, є об'єктивна та достовірна її оцінка. Окрім внутрішніх потреб, така оцінка потрібна так званим стекхолдерам, тобто зацікавленим особам, до яких належать кредитори, інвестори, постачальники, держава. Адже втрата контролю над фінансовою стійкістю і неспроможність протягом тривалого часу відновити стан фінансової рівноваги створює високі ризики банкрутства підприємницької структури та втрати бізнесу.

В економічній літературі та практиці розроблено достатньо методів для оцінки фінансової стійкості. Через складність фінансової стійкості як об'єкту управління, зазвичай не обмежуються використанням якогось одного методу оцінки, а використовують їх у комплексі. Також вибір методів, які доцільно обирати для оцінки фінансової стійкості тієї або іншої підприємницької структури, залежить від цілей та завдань такої оцінки, а також інтересів користувачів аналітичної інформації, для яких здійснюється оцінка.

Користувачів інформації стосовно оцінки фінансової стійкості підприємницької структури загалом прийнято поділяти на внутрішніх та зовнішніх. До перших належать власники бізнесу, менеджмент підприємства, та відділи (департаменти) в структурі управління, до компетенції яких входять фінансові питання. Серед зовнішніх користувачів треба виділити бізнес-партнерів (постачальників, інвесторів тощо), а також державні органи, які опікуються питаннями оподаткування суб'єктів підприємництва. Попри загальну зацікавленість всіх цих користувачів в стабільному функціонуванні підприємницької структури та збереженні нею стійкого фінансового стану, кожна з цих сторін має власні інтереси, які іноді конфліктують між собою. Враховуючи це, а також зростання впливу на бізнес зовнішніх стейкхолдерів, обґрунтування доцільності використання окремих методів оцінки фінансової стійкості підприємницьких структур, на наш погляд, становить практичний інтерес. В таблиці представлено методичні підходи до оцінки фінансової стійкості підприємницьких структур відповідно до цілей оцінки та користувачів аналітичної інформації.

Таблиця - Методичні підходи до оцінки фінансової стійкості відповідно до цілей оцінки та користувачів аналітичної інформації

Методичний підхід	Користувачі	Цілі оцінки
1	2	3
1. Методи, засновані на абсолютних показниках	Постачальники, кредитори, державні органи, внутрішні потреби підприємства	- оцінка можливостей своєчасно погашати фінансові зобов'язання; - виявлення та оцінка впливу чинників на зміни показників фінансової стійкості
1.1 Аналіз забезпеченості запасів джерелами їх формування		
1.2 Аналіз фінансових і не фінансових активів		
2. Методи, засновані на відносних показниках		
2.1 Діагностика структури джерел фінансування	Кредитори, інвестори, внутрішні потреби	- оцінка динаміки та змін, що відбуваються в структурі джерел і здатності підтримувати оптимальну структуру
2.2 Частка чистих активів в загальній валюті балансу	Власники бізнесу	- оцінка коштів, що залишаться власникам після погашення всіх зобов'язань у випадку ліквідації
3. Методи, засновані на розрахунку інтегрального показника	Зовнішні, внутрішні	- експрес - оцінка рівня фінансової стійкості підприємницької структури
4. Методи, засновані на експертній оцінці	Внутрішні потреби	- оцінка та врахування впливу специфічних факторів бізнесу

Як показує практика, для оцінки фінансової стійкості переважно використовуються методи, в основі яких лежать відносні показники: по-перше через це, що це дозволяє уникнути інфляційного впливу, а по-друге, принциповим для забезпечення стійкого фінансового стану є не розмір активів та пасивів, а співвідношення їх окремих статей, яке є свідченням оптимальної або, навпаки, структури майна та джерел його фінансування.

В умовах мінливого середовища з позиції довгострокової перспективи для підприємницької структури важливо відстежувати зміни в структурі майна та капіталу та забезпечувати можливість підтримувати оптимальну їх структуру. Для цього на фінансові аналітики використовують коефіцієнти капіталізації, які характеризують структуру джерел фінансування, та коефіцієнтами покриття, на основі яких робляться висновки про здатність підтримувати в перспективі сформовану структуру джерел.

Дослідження теорії і аналітичної практики дозволяють стверджувати, що при формуванні системи оцінки показників фінансової стійкості треба враховувати чотири взаємозалежні основні принципи фінансової стійкості функціонування та розвитку підприємницької структури: фінансову автономію, ліквідність, рентабельність, динамічність капіталу.